

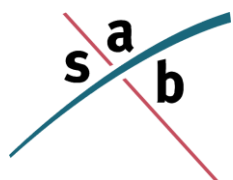
Natuuronderzoek

Beuningen, Plas van Melssen

K3 Delta BV

Datum: 5 juni 2015
Projectnummer: 150223

SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
tel: 026 - 357 69 11
fax: 026 - 357 66 11

Auteur: Vita Hommersen MSc
Tweede lezer: René van Gestel MSc
Projectleider: mr. A.H. (Lettie) Vaatstra-Koekkoek
Natuuronderzoek flora en fauna
Project: Beuningen, Plas van Melssen
Projectnummer: 150223

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Planomschrijving	3
2	Wettelijk kader	6
2.1	Gebiedsbescherming	6
2.2	Soortenbescherming	8
3	Natuuronderzoek flora en fauna	10
3.1	Onderzoeksmethode	10
3.2	Gebiedsbescherming	10
3.3	Soortenbescherming	12
4	Advies	26
4.1	Gebiedsbescherming	26
4.2	Soortenbescherming	26
4.3	Zorgplicht	30
4.4	Broedende vogels	30
4.5	Aanbeveling	30
4.6	Definitieve inrichting	30

Bijlage 1: Geraadpleegde literatuur

1 Inleiding

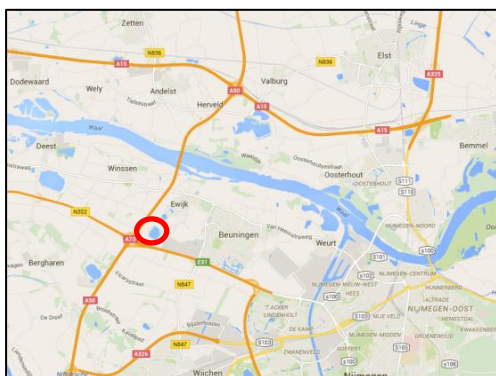
1.1 Aanleiding

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om de locatie waar de ruimtelijke ingreep gaat plaatsvinden (plangebied). Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden, dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortbescherming*) en eventuele andere geldende natuurregeling. Uit dit onderzoek moet blijken of met de ingrepen negatieve effecten op beschermde gebieden en soorten zijn te verwachten en of daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing noodzakelijk is. In deze flora- en faunarapportage worden de effecten op de aanwezige natuurwaarden besproken.

1.2 Planomschrijving

1.2.1 Omgeving plangebied

Het plangebied ligt even ten zuiden van de kern van Ewijk (gemeente Beuningen, provincie Gelderland) in het rivierengebied. De Waal stroomt ongeveer 2,5 kilometer ten noorden van het plangebied en de Maas 7 kilometer ten zuiden van het plangebied. De omgeving van het plangebied bestaat voor een groot deel uit agrarische gronden. Ten oosten van het plangebied bevindt zich het bedrijventerrein Schoenaker. Ook is het gebied redelijk dicht bevolkt met kernen als Ewijk, Beuningen, Wijchen en Nijmegen. Naast de plas behorende tot het plangebied zijn nog meerdere meren in de buurt van het plangebied aanwezig, zoals het Uiver meertje en De Ganzekuil. Op navolgende afbeeldingen is de ligging van het plangebied weergegeven.

Links: globale ligging van het plangebied op de topografische kaart. Rechts: globale ligging van het plangebied (rood omkaderd op luchtfoto).

1.2.2 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit een plas met een lengte van ongeveer 400 meter en een breedte van ongeveer 340 meter. De oever loopt op verschillende plaatsen vlak af en blijft lange tijd ondiep (bijvoorbeeld zuidkant), terwijl deze op andere plaatsen juist steil afloopt (bijvoorbeeld noordkant). Aan de oever bevindt zich oevervegetatie met verroigde delen. Voornamelijk aan de zuid- en oostkant van de plas bevindt zich direct rond de oever een ruig grasland. Tussen de bomen ligt veel dood hout en bevinden

zich veel takkenrillen en houtstapels. Naast de bomenrij bevindt zich een sloot, met aan weerszijden een groene strook, waar verscheidene algemene plantsoorten groeien. In de sloot aan de oostelijke kant van het plangebied is sprake van kwel. Onderstaande afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Plangebied ten tijde van veldbezoek. 1) zuiden van plangebied, kijkend naar het noorden. 2) zuiden van plangebied, kijkend naar het oosten. 3) westen van plangebied, kijkend naar het noorden. 4) noorden van plangebied kijkend naar het zuiden. 5) takkenhopen in plangebied. 6) bomenrij in oosten van plangebied.

Het plangebied bevat zowel aan de noord-, oost, zuid- en westkant permanent watervoerende sloten. De sloot aan de zuidkant bestaat uit redelijk helder water met algen en een dikke sliblaag. De sloot bevat weinig onderwatervegetatie en om de sloot groeien algemene plantensoorten. De oostelijke sloot is breder. Tevens is er kwel in het water gevonden. De sloot in het noordelijke deel van de oostkant bevat veel oevervegetatie, helder water en riet en is zo'n 3,5 meter breed. Rond de sloot aan de

westzijde zijn schelpen van zoetwatermosselen aangetroffen in het baggermateriaal op de slootkant. Tevens is de sloot iets minder helder dan het water in de sloot aan de zuidkant van het plangebied. Er groeien enkele waterplanten en de sloot is zo'n 3,5 meter breed. De sloot aan de noordzijde van het plangebied bestaat uit redelijk helder water, al is de bodem niet zichtbaar. Er is veel oevervegetatie en tevens wat riet aanwezig. Onderstaande afbeeldingen geven een impressie van de watergangen in het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Plangebied ten tijde van veldbezoek. 1) sloot in zuiden van plangebied. 2) sloot in oosten van plangebied. 3) sloot in westen van plangebied. 4) sloot in noorden van plangebied.

1.2.3 Nieuwe situatie

In de nieuwe situatie heeft het plangebied de bestemming 'Agrarisch'. De Plas van Melssen zal in de nieuwe situatie gedempt zijn en in de plaats van water zal het plangebied uit weiland bestaan. In het plangebied worden drie nieuwe sloten aangelegd. En deel van het aanwezige bos rond de plas blijft behouden en zorgt voor de landschappelijke inpassing. Dit wordt mede bepaald door de natuurwaarden die zijn aangetroffen middels dit natuuronderzoek.

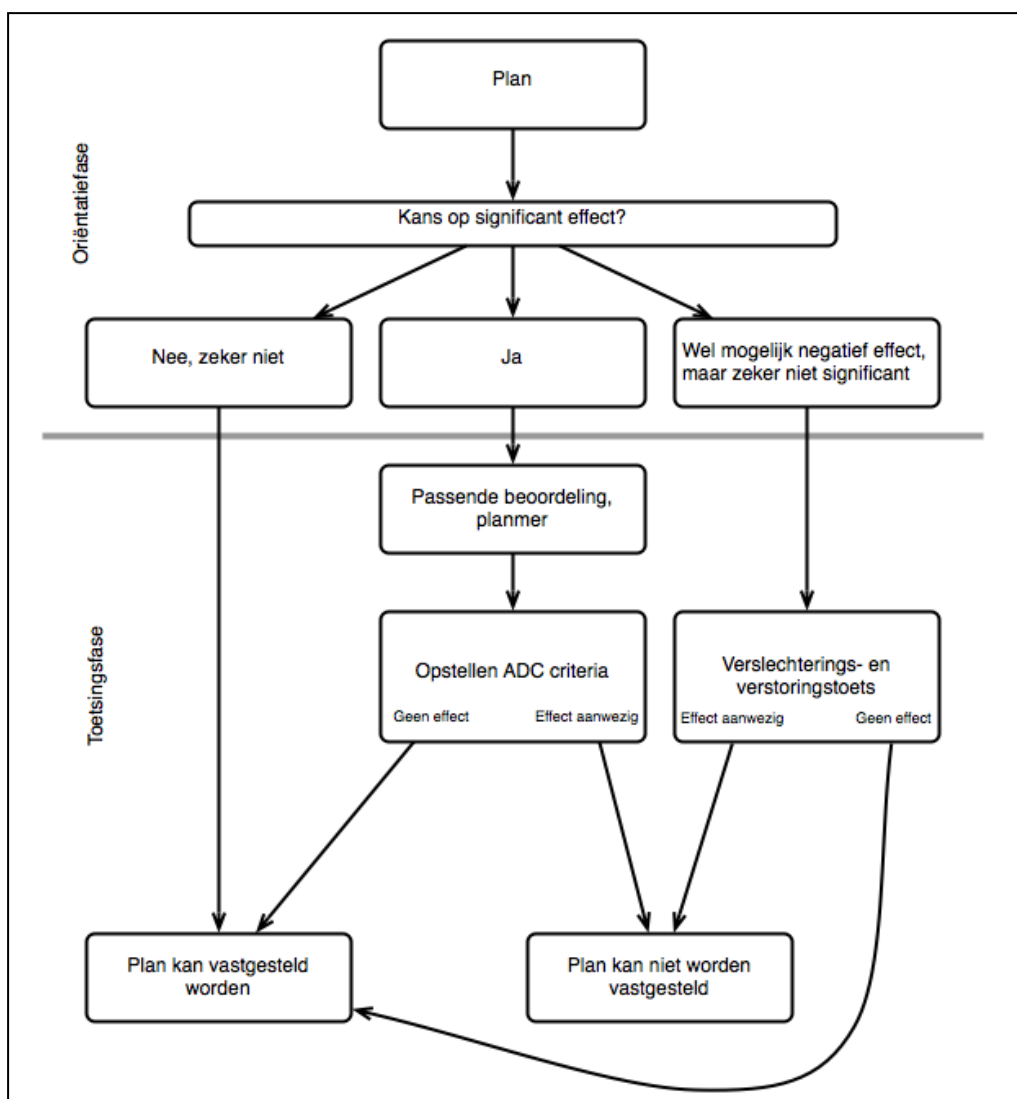
2 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998, Natuur Netwerk Nederland, Groene Ontwikkelingszones, ganzenfoerageergebieden en weidevogelgebieden. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europees Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000-gebied). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn ook de al bestaande Beschermde natuurmonumenten opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Bovendien moet bij de vaststelling van een plan rekening worden gehouden met de gevolgen die dit plan kan hebben op de Natura 2000-gebieden. Navolgende afbeelding geeft de procedure voor plannen schematisch weer als sprake is van een negatief effect op instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied.

Schematische weergave van de procedure bij een plan dat mogelijk een negatief effect heeft op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden.

2.1.2 Gelders Natuurnetwerk, Groene Ontwikkelingszone, ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone (voorheen EHS), ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft. Voor het Gelders Natuurnetwerk (GNN) geldt dat geen negatieve effecten op de vastgestelde natuurdoelen mogen plaatsvinden. In de Groene Ontwikkelingszone zijn ruimtelijke ontwikkelingen zeker mogelijk, maar dienen tegelijkertijd natuurwaarden in het gebied versterkt te worden. In ganzenfoeragegebieden en weidevogelgebieden mogen de ruimtelijke ingrepen geen negatieve effecten hebben op de broedende weidevogels en rustende en foeragerende ganzen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als GNN, ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied niet verankerd in de natuurwetgeving van de Rijksoverheid, maar opgenomen in de omgevingsvisie en -verordening van de provincie.

2.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).
- het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (artikel 12).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

1. beschermingscategorie 1:
een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;
2. beschermingscategorie 2:
voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
In een dergelijke gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schade van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
3. beschermingscategorie 3:
voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen een in de wet genoemd belang dienen en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen

van) leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische Zaken.

2.2.1 Vogels

Vogels nemen binnen de soortbescherming een afwijkende plaats in. In principe valt deze soortgroep in beschermingscategorie 2. Als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, is een ontheffingsaanvraag voor vogels niet nodig. Door initiatiefnemer wordt gewerkt volgens de gedragscode 'Zorgvuldig winnen', daarmee is het aanvragen van een ontheffing voor vogels niet nodig.

Alle nesten van inheemse vogelsoorten zijn streng beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Nesten van een aantal vogelsoorten zijn zelfs jaarrond beschermd. Het betreft hier over het algemeen soorten die het gehele jaar gebruik maken van hun nest, of niet in staat zijn om een eigen nest te bouwen. Er worden hierin 5 categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Er is naast bovenstaande vier categorieën ook nog een vijfde categorie. Van deze soorten zijn de nesten jaarrond beschermd als er in de omgeving onvoldoende alternatieven zijn:

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

2.2.2 Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop-, grond-, of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

3 Natuuronderzoek flora en fauna

3.1 Onderzoeksmethode

Het natuuronderzoek flora en fauna is gebaseerd op een biotoopinschatting door een ecooloog van SAB. Bij het opstellen van dit natuuronderzoek is gebruik gemaakt van de meest recente verspreidingsgegevens van soorten van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en andere relevante literatuur. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 4 en 6 mei 2015 hebben ecologen van SAB het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenningen was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. De veldbezoeken hebben nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie en geven slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

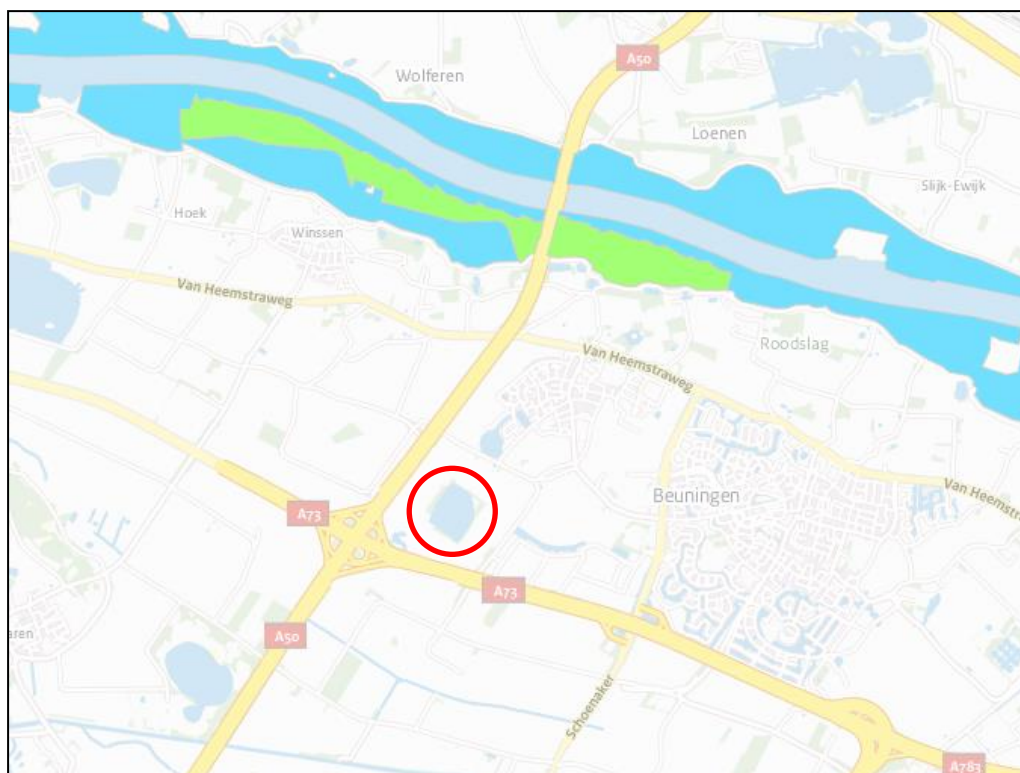
3.2 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, het GNN en GO, ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied dient getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op deze gebieden.

3.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde Natura-2000 gebied is het gebied Rijntakken. Het gebied Rijntakken is een samenvoeging van de gebieden Uiterwaarden IJssel, Uiterwaarden Neder-Rijn, Gelderse Poort en Uiterwaarden Waal. Het plangebied ligt op ongeveer 2,25 afstand van Natura-2000 gebied Rijntakken – deelgebied Uiterwaarden Waal. Navolgende afbeelding geeft de ligging van het plangebied ten opzichte van Rijntakken – deelgebied uiterwaarden Waal.

Gedurende de demping van de plas zal verstoring plaatsvinden in en in de directe omgeving van het plangebied. Echter, deze verstoring zal het Natura 2000-gebied niet bereiken. Tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied zijn namelijk wegen en stedelijke bebouwing van de kern van Ewijk aanwezig. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Rijntakken zullen met de beoogde plannen niet negatief worden beïnvloed.

Ligging van plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van Natura 2000-gebied Rijntakken – deelgebied Uiterwaarden Waal. Blauw is Vogelrichtlijngebied en groen is zowel Vogelrichtlijn- als Habitatrichtlijngebied.

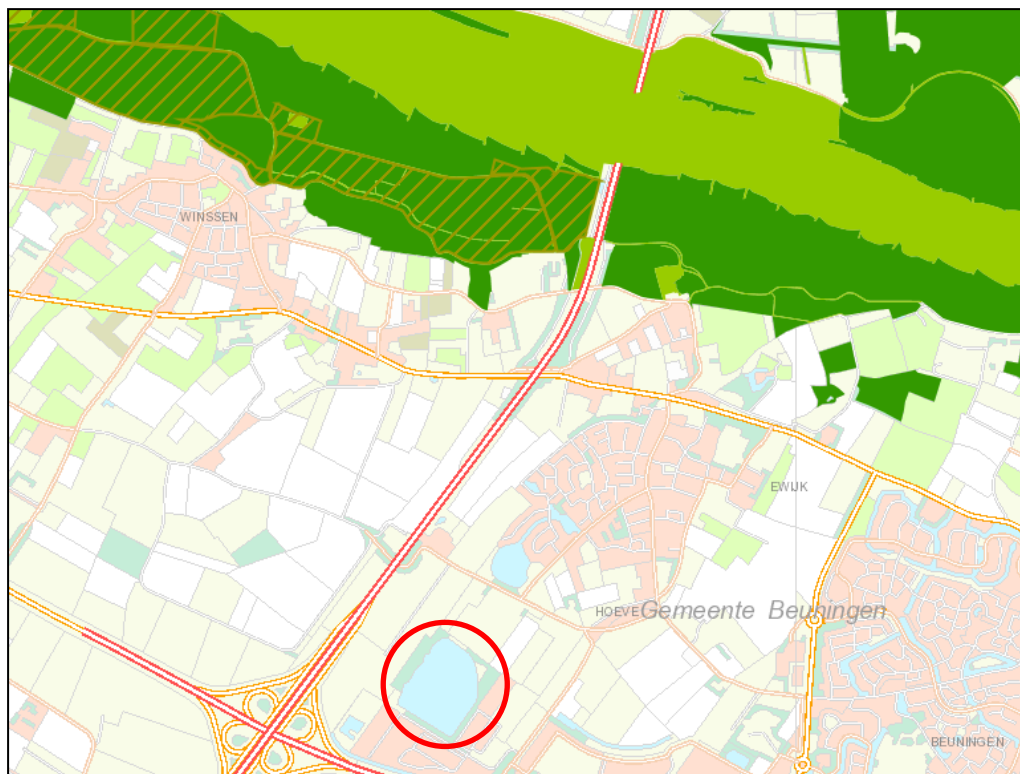
3.2.2 Ecologische Hoofdstructuur en Gelders Natuurnetwerk

Sinds 2014 spreekt de provincie Gelderland niet langer over de EHS, maar over het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en Groene Ontwikkelingszones (GO). De gebieden van de voormalige EHS vallen nu onder het GNN.

Het plangebied ligt niet binnen, maar wel in de buurt van het Gelders Natuurnetwerk. De dichtstbijzijnde gebieden van het Gelders Natuurnetwerk liggen op ongeveer 1,5 kilometer en ruim 2 kilometer afstand van het plangebied. Tevens ligt er een ganzenfoerageergebied op ruim 2 kilometer van het plangebied. Navolgende afbeelding geeft de ligging weer van het plangebied ten opzichte van gebieden van het GNN.

Gedurende de demping van de plas zal verstoring plaatsvinden in en in de directe omgeving van het plangebied. Echter, deze verstoring zal het GNN en ganzenfoerageergebieden niet bereiken doordat deze wegvalt tegen de bestaande achtergrondverstoring van de kern van Ewijk.

Volgens de Omgevingsverordening Gelderland zijn ruimtelijke ingrepen in de GNN in principe niet mogelijk, vanwege de waardevolle aanwezige natuur. Binnen de GO zijn nieuwe bestemmingen en ruimtelijke ontwikkelingen wel mogelijk, maar dient tegelijkertijd ook gestreefd te worden naar een versterking van de samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden. Aangezien het plangebied niet in het GNN en GO ligt vormen deze voorwaarden geen beperkingen voor de beoogde plannen.

Ligging van plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van het Gelders Natuurnetwerk (donkergroen), de Groene Ontwikkelingszone (licht groen) en ganzenfoerageergebied (donkergeel gestreept).

3.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

3.3.1 Grondgebonden zoogdieren

Strikt beschermde soorten

Volgens verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) komen de das (*Meles meles*), bever (*Castor fiber*) en eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) in de omgeving van het plangebied voor.

De eekhoorn heeft zijn leefgebied in bosrijk gebied en maakt nesten tegen de stam van grote bomen. Eekhoorns komen soms ook in bebouwd gebied voor, in parken en tuinen, mits er voldoende voedsel aanwezig is. Eekhoorns hebben een voorkeur voor oud bos, vanwege een verhoogd aanbod van voedsel en nestgelegenheid. In het plangebied staan honderden bomen, die de Plas van Melssen omringen. Echter, tijdens het veldbezoek zijn geen nesten of sporen van eekhoorns waargenomen. Ook bevatten de meeste aanwezige bomen geen noten of zaden (zoals eiken, beuken en dennen), aangezien wilgen en populieren de meest voorkomende bomen in het plangebied zijn. Vanwege de afwezigheid van sporen van de eekhoorn, de geïsoleerde ligging van het plangebied ten opzichte van ander bos en de beperkte hoeveelheid

aan geschikt voedsel is de aanwezigheid van de eekhoorn in het plangebied niet te verwachten.

De das heeft zijn leefgebied in afgelegen bosrijk gebied in de buurt van gras- en akkerland, met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Er moet in het leefgebied van de das voldoende dekking zijn, een groot voedselaanbod en weinig verstoring. Het plangebied ligt in de buurt van gras- en akkerland. Tevens is er voldoende dekking in de omgeving in de vorm van houtwallen en takkenhopen. Ook is er naar verwachting genoeg voedsel voor de das in en rond het plangebied aanwezig. De das kan in de omliggende weilanden regenwormen opsporen, rond het water kevers en insectenlarven eten en tevens zullen er in het plangebied voldoende kleine knaagdieren aanwezig zijn. Er is in het plangebied echter geen burcht van de das waargenomen. Tevens zijn er geen sporen van de das in het plangebied aangetroffen. Bij het raadplegen van recente verspreidingsgegevens is gebleken dat de das de afgelopen jaren niet in de nabijheid van het plangebied is gesignaleerd. Deze recente verspreidingsgegevens in combinatie met het feit dat er geen burcht of andere dassensporen tijdens het veldbezoek zijn waargenomen, maakt de aanwezigheid van de das in het plangebied onwaarschijnlijk.

De leefomgeving van de bever bestaat uit overgangsgebied tussen land en water, zoals moerassen, langs beken, rivieren en meren. De soort heeft een voorkeur voor rustige rivieren en meren omringd door bossen met wilg en es. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van de bever of burchten aangetroffen. Aanwezigheid van de bever in het plangebied is daarom niet te verwachten.

Algemene soorten

Tijdens het veldbezoek zijn er algemene soorten of sporen van algemene soorten in het plangebied waargenomen (zie navolgende afbeeldingen). Tijdens het veldbezoek zijn op verschillende plaatsen kadavers en botten van dieren gevonden (bijvoorbeeld dode reiger, dode fuut met een afgebeten kop, uitgetrokken rattenstaart). Tevens werd er aan de oostkant van het plangebied, naast een takkenhoop, een sterke urinelucht waargenomen. Dergelijke sporen duiden op de aanwezigheid van de vos (*Vulpes vulpes*). Omdat het plangebied niet openbaar toegankelijk is (er staat een hekwerk om het plangebied) is de kans klein dat bezoekers met honden in het plangebied aanwezig zijn geweest. Vossen zijn opportunisten en leven van datgene wat voorhanden is. Kleine knaagdieren, maar ook haasachtigen, insecten, eieren of vogels. In het plangebied is voldoende voedsel voor de vos aanwezig. Tevens is er voldoende beschutting in de vorm van houtwallekens en takkenhopen. Derhalve is de aanwezigheid van de vos in het plangebied te verwachten.

Links: dode fuut met afgebeten kop. Rechts: uitgetrokken rattenstaart.

Tijdens het veldbezoek zijn molshopen waargenomen. Tevens zijn er langs de oevers van de sloten rattenholletjes gevonden. Deze hopen zijn naar alle waarschijnlijkheid in gebruik door de bruine rat (*Rattus norvegicus*). De sloten blijven in de nieuwe situatie ongewijzigd intact, om die reden worden er geen effecten verwacht voor de bruine rat.

De mol en de vos vallen onder beschermingsregime 1 en zijn derhalve licht beschermd. Voor dergelijke soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen. Aanvragen van een ontheffing is dan niet noodzakelijk.

3.3.2 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), franjestaart (*Myotis nattereri*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*) in de omgeving van het plangebied voor. Aangezien al deze soorten meerdere kilometers af kunnen leggen, kunnen deze ook het plangebied bereiken. Alle vleermuissoorten, alsmede hun verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes zijn strikt beschermd volgens de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruik maken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, hopen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

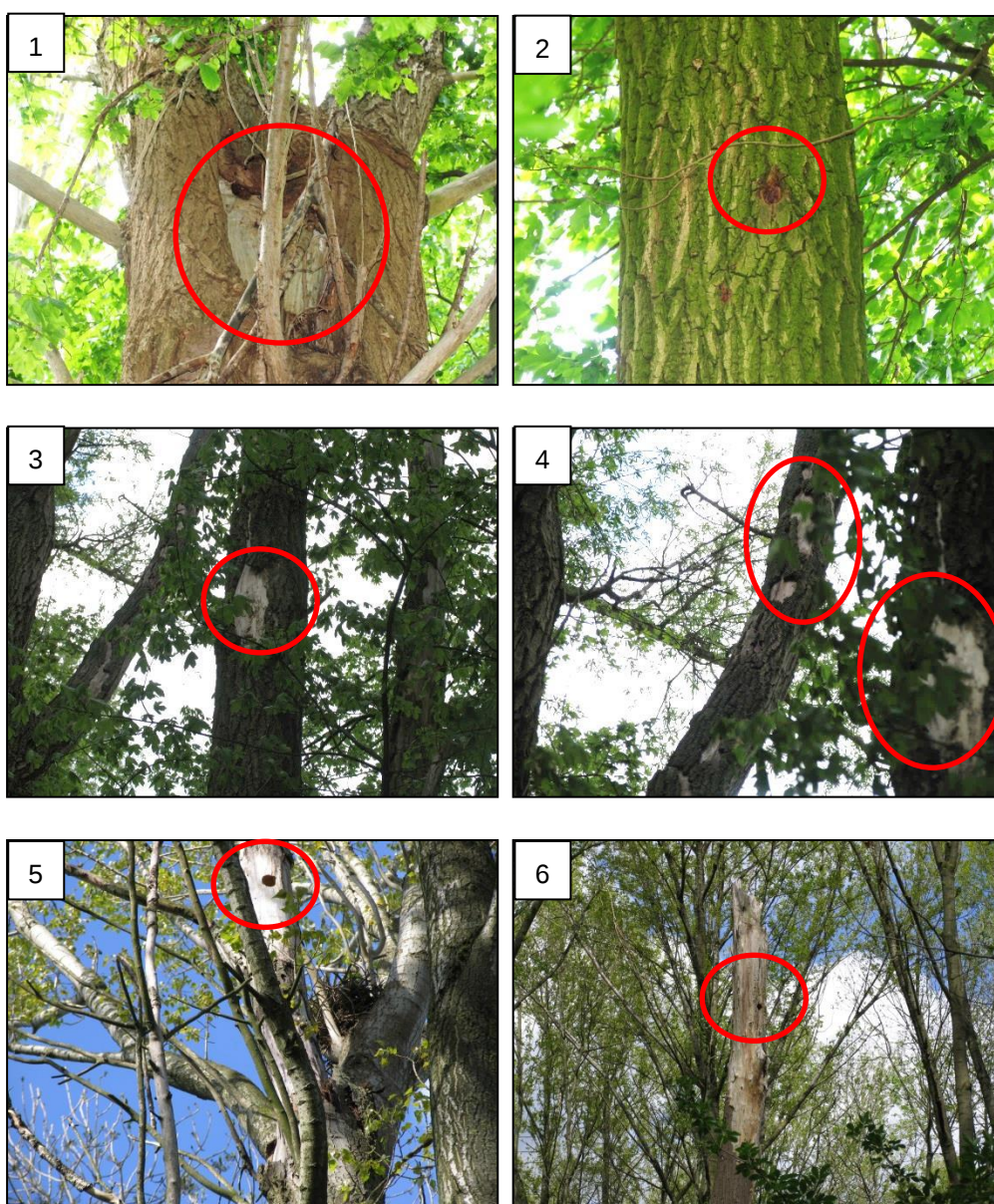
Gebouwbewonende vleermuissoorten

Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot en in schoorstenen. In het plangebied zijn geen stenen gebouwen aanwezig. Om die reden zijn er geen negatieve effecten van het plan op verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen te verwachten.

Boombewonende vleermuissoorten

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangend schors. Bomen dienen hiervoor een minimale diameter van 30 cm te hebben. Zo hebben vleermuizen genoeg ruimte in de boom. Vanaf deze diameter maken spechten ook holen in bomen, waarvan vleermuizen gebruik kunnen maken. Ook moeten de bomen dermate oud zijn, dat holtes door rotting ontstaan.

In het plangebied zijn in het bos aan de west-, zuid- en oostkant meerdere holtes gevonden die door vleermuizen in gebruik kunnen zijn (zie navolgende afbeeldingen). Ook zijn er bomen gevonden met loszittend schors, waar vleermuizen achter zouden kunnen kruipen. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten aan de west-, zuid- en oostzijde van het plangebied kan op voorhand niet worden uitgesloten. Om uitsluitel te krijgen over de aanwezigheid van dergelijke verblijfplaatsen, wordt nader onderzoek hiernaar noodzakelijk geacht.

1 en 2) bomen met ingerotte stubbes. 3 en 4) bomen met loszittend schors. 5 en 6) bomen met (oude) spechtenholen.

Essentieel foerageergebied

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen leven van insecten. Zij foerageren daarom op plaatsen waar veel insecten aanwezig zijn. Voorbeelden van veel voorkomende foerageergebieden zijn openingen op kruinhoogte tussen bomen, boven water en in de luwte van dijken. Als een dergelijk foerageergebied door tientallen of honderden vleermuizen wordt gebruikt, kan gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Als een dergelijk foerageergebied verloren zou gaan, zou de voedselvoorziening van een grote hoeveelheid vleermuizen verdwijnen. Dit kan een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben. Daarom zijn dergelijke gebieden strikt beschermd.

Vleermuizen foerageren voornamelijk in en rond bomen, boven moerasgebied of open water en ook boven bloemrijk grasland en langs dijken. Derhalve zijn binnen het gehele plangebied meerdere mogelijkheden voor vleermuizen om te foerageren; rond de aanwezige bomen (in alle windrichtingen) en boven de plas en de sloten in het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn zeer veel insecten waargenomen in de vorm van vliegen en muggen. Gezien de grootte van het plangebied en de hoeveelheid aanwezig insecten kan het plangebied meerdere tientallen vleermuizen van voedsel voorzien. Derhalve is het mogelijk dat het plangebied een essentieel foerageergebied is voor vleermuizen. Aangezien de plas gedempt zal worden en bomen mogelijk zullen worden gekapt, is mogelijk sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Een nader onderzoek om vast te stellen of het plangebied een essentieel foerageergebied vormt voor vleermuizen is derhalve noodzakelijk.

Vliegroutes

Om zich van hun verblijfplaatsen naar hun foerageergebied te verplaatsen wordt door een aantal soorten steeds dezelfde lijnvormige elementen gebruikt. Bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis gebruikt vaak bomenrijen waaraan het zich kan oriënteren. Als een dergelijke route verdwijnt of onderbroken wordt, vervalt deze mogelijkheid om van verblijfplaats naar foerageergebied te komen. Vleermuizen moeten dan een alternatieve route zoeken. Als dit niet mogelijk is en als de vliegroute door veel vleermuizen wordt gebruikt, kan dit een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben. Daarom zijn dergelijke vliegroutes strikt beschermd.

In het plangebied zijn dergelijke lijnvormige elementen aanwezig. De bomen aan alle kanten van het plangebied kunnen mogelijk als vliegroute voor vleermuizen dienen. Omdat de plas in het plangebied mogelijk een essentieel foerageergebied van vleermuizen betreft, kunnen vleermuizen de lijnvormige elementen in het plangebied gebruiken bij hun oriëntatie naar en in het foerageergebied. Tevens kunnen de bomen gebruikt worden ter oriëntatie van vleermuizen die boven de sloten jagen. Aangezien bomen in het plangebied mogelijk gekapt zullen worden, is nader onderzoek naar vliegroutes van vleermuizen noodzakelijk.

3.3.3 Vaatplanten

Strikt beschermde soorten

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen in de omgeving van het plangebied meerdere strikt beschermde vaatplantsoorten voor. Het betreft de soorten grote keverorchis (*Neottia ovata*), gulden sleutelbloem (*Primula veris*), herfststijloos (*Colchicum autumnale*), rietorchis (*Dactylorhiza majalis*), wilde marjolein (*Origanum vulgare*) en zomerklokje (*Leucojum aestivum*).

Tijdens een veldbezoek aan het plangebied zijn deze soorten niet waargenomen. Wel zijn langs de oevers van de slootjes in het plangebied de algemeen voorkomende soorten madeliefje (*Bellis perennis*), gewoon speenkruid (*Ranunculus ficaria*), klein hoefblad (*Tussilago farfara*) grote brandnetel (*Urtica dioica*), smalle weegbree (*Plantago lanceolata*), look-zonder-look (*Alliaria petiolata*), smeewortel (*Symphytum officinale*), kleeftkruid (*Galium aparine*), raapzaad (*Brassica rapa*), boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*), fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*), wikke (*Vicia* Sp), witte dove-netel (*Lamium album*), gewone berenklauw (*Heracleum sphondylium*), judaspenning (*Lunaria rediviva*), watermunt (*Mentha aquatica*) en riet (*Phragmites australis*) aangetroffen. De aangetroffen plantensoorten groeien over het algemeen op een verstoorde en voedselrijke grond. Het gras was tijdens het veldbezoek hoog, wat duidt op een voedselrijke bodem. Tevens groeien er veel soorten die kenmerkend zijn voor een voedselrijke bodem. Van een echt stabiele leefomgeving is in het plangebied geen sprake. Bovendien worden de sloten niet gedempt, alleen de Plas van Melssen.

De rietorchis eist een natte, matig voedselrijke grond. De soort komt voor in graslanden, trilvenen, veenmosrietlanden, op zandplaten en opgespoten terreinen. De gulden sleutelbloem groeit op vochtige, meestal kalkrijke grond. De soort komt voor in graslanden en loofbossen, in uiterwaarden en aan rivierdijken. Wilde marjolein groeit op min of meer droge, matig voedselrijke grond, vooral op hellingen aan dijken en op kalk.

Als de Ellenberg-waardes van de voornoemde in het plangebied voorkomende soorten worden geraadpleegd, kan globaal de voedselrijkheid, zuurgraad, vochtigheid en het maaibeheer van de bodem van het plangebied worden bepaald. Een Ellenberg-waarde is een getal om de ecologie van een soort te kwantificeren en deze zo te kunnen vergelijken met andere soorten voor factoren als zuurtegraad en voedselrijkdom van de bodem. Vervolgens wordt aan deze getallen weer een waarde (bijvoorbeeld zwak zuur) gekoppeld. In dit geval is de bodem van het plangebied enigszins vochtig tot vochtig, matig voedselrijk tot voedselrijk, matig zuur tot zwak zuur en wordt weinig gemaaid. Voor de rietorchis, gulden sleutelbloem en wilde marjolein is de bodem van het plangebied derhalve te voedselrijk.

Het zomerklokje eist een zonnige standplaats met een natte, matig voedselrijke tot voedselrijke bodem. Groeiplaatsen zijn rietlanden, oeverruigtes, wilgengrienden, maar ook moerassige weilanden. Rond de oevers van de plas groeide veel watermunt. Watermunt groeit op natte, voedselrijke en zwak zure bodems aan waterkanten en sloten. Dit komt ongeveer overeen met de biotoopeisen van het zomerklokje. Op basis van de biotoopeisen van de soort en de verspreidingsgegevens, kan de aanwezigheid van het zomerklokje in het plangebied niet op voorhand worden uitgesloten. Het veldbezoek is echter uitgevoerd in de bloeiperiode van het zomerklokje, april tot en met mei, en de soort is niet aangetroffen. Aanwezigheid van het zomerklokje in het plangebied wordt daardoor niet waarschijnlijk geacht en nader onderzoek is niet noodzakelijk.

De herfsttijloos groeit op vochtige tot natte, voedselrijke grond. De soort komt voor in loofbossen en graslanden. De herfsttijloos vereist vochtige tot natte bodems. Deze soort komt wat betreft zuurgraad, vocht, maaien en voedselrijkdom overeen met algemene soorten (speenkruid, brandnetel) die in het plangebied zijn aangetroffen. Aanwezigheid van deze soort kan om die reden niet op voorhand worden uitgesloten. Nader onderzoek wordt daarom noodzakelijk geacht. Dit onderzoek dient te worden

uitgevoerd in de bloeiperiode van de herfsttijloos, september en oktober. En kan gecombineerd worden met het nader onderzoek naar andere soortgroepen. Kansrijke plekken in het plangebied dienen tijdens dit onderzoek nader onderzocht te worden op de aanwezigheid van de herfsttijloos.

De grote keverorchis groeit op vrij vochtige tot vrij droge, min of meer voedselrijke grond in lichte loofbossen en struikgewas en op grazige grond. Deze soort komt wat betreft zuurgraad, vocht en voedselrijkdom overeen met algemene soorten (speenkruid, brandnetel) die in het plangebied zijn aangetroffen. Aangezien het veldbezoek aan het begin van de bloeiperiode van de grote keverorchis heeft plaatsgevonden, kan aanwezigheid van deze soort niet op voorhand worden uitgesloten. Nader onderzoek wordt daarom noodzakelijk geacht. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in de bloeiperiode van de grote keverorchis, mei en juni. En kan gecombineerd worden met het nader onderzoek naar andere soortgroepen. Kansrijke plekken in het plangebied dienen tijdens dit onderzoek nader onderzocht te worden op de aanwezigheid van de grote keverorchis.

3.3.4 Reptielen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen geen strikt beschermde reptielsoorten in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied voor. Het plangebied vormt echter wel een geschikt biotoop voor de ringslang (*Natrix natrix*). De leefomgeving van deze soort bestaat uit overgangsstructuren van bijvoorbeeld water naar land en van veen naar zandgrond. De soort komt voornamelijk voor in waterrijke gebieden en zet zijn eieren af op warme, vochtige plekken (broeihopen).

Het plangebied is waterrijk, en de zuidelijke oever van de plas loopt vlak af en blijft lange tijd ondiep. De ringslang zou hier goed van het water gebruik kunnen maken. Langs de oevers van de westelijke en noordelijke sloten in het plangebied zijn meerdere broeihopen waargenomen (zie navolgende foto's). De broeihopen zijn van binnen niet warm. Tevens zijn er veel verruigde delen in het plangebied aangetroffen, zoals blader- en takkenhopen, houtwalletjes en dode bomen die op de grond liggen. Deze facetten maken het plangebied een geschikt gebied voor de ringslang en andere reptielsoorten. Aangezien met de geplande ruimtelijke ingrepen de plas gedempt zal worden en bos gekapt, vindt mogelijk verstoring plaats van de ringslang. Er is dan sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Nader onderzoek wordt noodzakelijk geacht, zodat onderzocht kan worden of de ringslang inderdaad van het plangebied gebruik maakt.

Mogelijke broeihopen van ringslangen.

3.3.5 Amfibieën

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de kamsalamander (*Triturus cristatus*), rugstreeppad (*Bufo calamita*) en poelkikker (*Rana lessonae*) in de omgeving van het plangebied voor.

De rugstreeppad is een bewoner van zandige terreinen met een hoge dynamiek. Deze soort is een echte pionier die zich ingraaft in kaal braakliggend terrein en haar eitjes legt in ondiepe kale poeltjes. In het noorden van het plangebied is zand gestort en ligt er braakliggend zand aan de oever van de plas (zie navolgende afbeeldingen).

Zanderig terrein in noorden van plangebied met poeltjes (rode kader) die mogelijk geschikt zijn als voortplantingswater voor de rugstreeppad.

Er zijn geen sporen, dan wel eiersnoeren van de rugstreeppad in het plangebied gevonden. Het plangebied is echter wel een geschikt biotoop voor de rugstreeppad, omdat alle facetten van het leefgebied van deze soort aanwezig zijn. In de plas van Melssen wordt al sinds 2007 grond toegepast. Aan de oost- en noordkant wordt al sinds 2011, vrijwel wekelijks, grond toegepast. Omdat dit deel van het plangebied al enkele jaren braak ligt en er waarschijnlijk niet wekelijks op elke plek toevoer van grond is, kunnen rugstreeppadden zich in dit deel van het plangebied voortplanten. Vanwege de ruimtelijke ingrepen wordt de rugstreeppad mogelijk verstoord. Hierdoor vindt mogelijk een overtreding plaats van de flora- en faunawet. Om dit verder inzichtelijk te maken, wordt nader onderzoek naar de rugstreeppad in het plangebied noodzakelijk geacht.

De poelkikker heeft een voorkeur voor goed begroeide oevers en onbeschaduwde, schoon en voedselarm water. Vaak maakt dit water deel uit van een groter complex van wateren. De poelkikker komt vaak voor in stilstaand water in bos- of heidegebieden en hogere zandgronden. Volgens actuele verspreidingsgegevens is de poelkikker de afgelopen drie jaar in de directe omgeving (binnen een straal van een kilometer) van het plangebied waargenomen. De poelkikker wordt echter maar zelden aangetroffen in grotere vijvers en meren. Tevens heeft de soort een voorkeur voor voedselarm water. In het plangebied zijn relatief weinig soorten waterplanten aanwezig. Ook eisen de aangetroffen waterplanten watermunt en riet een matig voedselrijke tot voedselrijke bodem. Dergelijke waarnemingen duiden op het feit dat het water in de plas en in de sloten matig voedselrijk tot voedselrijk is. Derhalve is de aanwezigheid van de poelkikker in het plangebied niet te verwachten.

De kamsalamander heeft een voorkeur voor kleinschalige landschappen met heggen, struwelen en bospercelen. Voor de voortplanting is de soort afhankelijk van matig voedselrijk tot voedselrijk water en een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Volgens actuele verspreidingsgegevens is de kamsalamander de afgelopen drie jaar in de directe omgeving (binnen een straal van een kilometer) waargenomen. Echter mag het leefgebied van de kamsalamander geen grotere vissoorten bevatten, die anders de eieren en vrij zwemmende larven kunnen opeten. Tijdens het veldbezoek is in het noorden van de Plas van Melssen een grotere vis waargenomen. Aanwezigheid van de kamsalamander in de plas is om die reden niet te verwachten. Wel kan de soort in de sloten rondom de plas voorkomen. Het water van de sloten is voedselrijk, bevat een goed ontwikkelde oever- en watervegetatie en tevens is er kwel gevonden. Ook de ligging van de sloot naast bomenrijen is gunstig voor de kamsalamander omdat de soort goed gedijt bij half beschaduwde wateren. De aanwezigheid van de kamsalamander kan in de sloten rondom het plangebied niet op voorhand worden uitgesloten. Omdat de bomenrij aan de rand van de sloten mogelijk wordt gekapt, kan het winterbiotoop van de kamsalamander worden aangetast. Hierdoor vindt mogelijk een overtreding plaats van de flora- en faunawet. Om dit verder inzichtelijk te maken, wordt nader onderzoek naar de kamsalamander in het plangebied noodzakelijk geacht.

Algemene soorten

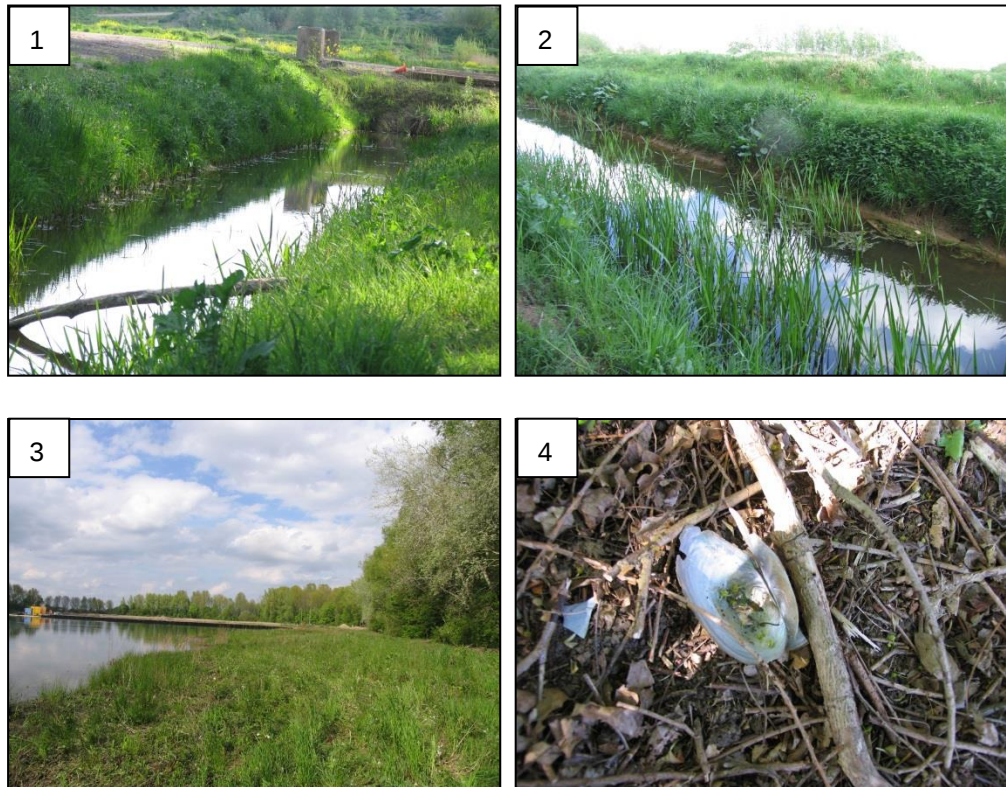
Tijdens de veldbezoeken zijn meerdere waarnemingen gedaan van amfibieën in het water. Dit was in de plas en in en rond de sloten. Er kan in ieder geval met zekerheid gezegd worden dat er algemene amfibieënsoorten in het plangebied leven. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen. Aanvragen van een ontheffing is derhalve niet noodzakelijk.

3.3.6 Vissen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF zijn de beschermde soorten kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) en bittervoorn (*Rhodeus amarus*) in de omgeving van het plangebied aanwezig. De kleine modderkruiper komt vooral voor in stilstaand en langzaam stromend water, in sloten, greppels, beken, kanalen en oeverzones van meren en (geïsoleerde) plassen. De soort heeft een voorkeur voor water met een rijke plantenbegroeiing en een dunne sliblaag op de bodem. De Plas van Melssen loopt aan de zuidkant vlak af en blijft lange tijd ondiep. Tevens zijn er algen en waterplanten aanwezig. De noordkant is een stuk dieper en steiler. De eieren worden bij voorkeur afgezet op een kale, zanderige bodem, maar ook aan (de wortels van waterplanten). Kleine modderkruipers overwinteren vaak in de diepere delen van een watergang. De Plas van Melssen voorziet in de leefomgevingseisen van de kleine modderkruiper. Bij het dempen van de plas verdwijnt er mogelijk functioneel leefgebied, worden er mogelijk individuen gedood en eitjes vernietigd. Nader onderzoek naar de kleine modderkruiper wordt derhalve noodzakelijk geacht om zekerheid te krijgen over de aan- of afwezigheid van deze soort.

De bittervoorn komt voor in stilstaande en langzaam stromende wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie of oevervegetatie en een diepte van minimaal 45 centimeter. Bittervoorns komen voor in poldersloten, vaarten, vijvers en plassen maar ook in de oeverzones van meren en rivieren. De aanwezigheid van de zoetwatermossel is een voorwaarde voor de voortplanting. De permanent watervoerende sloten aan de rand van het plangebied voldoen aan de deze voorwaarden. Ook zijn er

zoetwatermossels in het plangebied aangetroffen (zie navolgende foto's). Tevens kan de soort ook voorkomen in de Plas van Melssen. Nader onderzoek naar de bittervoorn wordt derhalve noodzakelijk geacht.

1, 2 en 3) De aanwezige sloten en de plas ten tijde van het veldbezoek. Gezien de tijd van het jaar is al een redelijke hoeveelheid oever- en onderwatervegetatie aanwezig. 4) Tussen het baggermateriaal van vorig jaar op de oevers van de sloten zijn zoetwatermosselen aangetroffen.

3.3.7 Vogels

Vogelsoorten met niet jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek zijn in en rond het plangebied algemene vogelsoorten aangetroffen als winterkoning (*Troglodytes troglodytes*), zwartkop (*Sylvia atricapilla*), tijtjaf (*Phylloscopus collybita*), fazant (*Phasianus colchicus*), merel (*Turdus merula*), tuinfluiter (*Sylvia borin*), grote bonte specht (*Dendrocopos major*), koolmees (*Parus major*) en pimpelmees (*Parus caeruleus*). Ook zijn er op de plas in het plangebied ongeveer 15 grauwe ganzen (*Anser anser*) met 40 jongen, 30 kuifeenden (*Aythya fuligula*), 10 futen (*Podiceps cristatus*), 5-10 meerkoeten (*Fulica atra*), 5 kieviten (*Vanellus vanellus*), 5 wilde eenden (*Anas platyrhynchos*) en een koppel nijlganzen (*Alopochen aegyptiaca*) met jongen waargenomen. Tevens vlogen er bergeenden (*Tadorna tadorna*) over.

Deze waargenomen soorten behoren niet tot de vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Ze broeden wel vaak op of in de buurt van gebouwen, in bomen of op of rond het water. Tijdens het veldbezoek zijn meerdere vogelnesten aangetroffen in de bomen rond de plas (zie navolgende afbeeldingen). Om te voorkomen dat door het kappen van bomen broedende vogels verstoord worden, adviseren wij om de werkzaamheden buiten het broedperiode (deze loopt van half maart tot half augustus) uit

te voeren. Als buiten deze periode nog een broedende vogel wordt aangetroffen, is ook deze beschermd en dienen de werkzaamheden ter plaatse gestaakt te worden. Er dient vervolgens contact met een ecooloog te worden opgenomen om de situatie te bespreken en een passende oplossing te vinden.

Aangezien overal (op de plas, in de bomen en struiken, op de grond) vogels kunnen broeden, zijn alle geplande ruimtelijke ingrepen niet toegestaan in de broedperiode. De werkzaamheden zouden mogelijk in delen van het plangebied doorgang kunnen vinden in de broedperiode als een ecooloog met kennis van vogels heeft vastgesteld dat in delen van het plangebied geen broedende vogels aanwezig zijn.

Gevonden vogelnesten in bomen in het plangebied (rood omkaderd).

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen ook een groot aantal vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied voor. Het betreft hier de soorten boomvalk (*Falco subbuteo*), buizerd (*Buteo buteo*), gierzwaluw (*Apus apus*), grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*), havik (*Accipiter gentilis*), huis-mus (*Passer domesticus*), kerkuil (*Tyto alba*), ooievaar (*Ciconia ciconia*), roek (*Corvus frugilegus*), slechtvalk (*Falco peregrinus*), sperwer (*Accipiter nisus*), steenuil (*Athene noctua*), en wespendif (*Pernis apivorus*).

Tijdens het veldbezoek is de buizerd (categorie 4) en de boerenzwaluw (*Hirundo rustica*, categorie 5) waargenomen. De boerenzwaluw was foeragerend boven de plas waargenomen. Deze soort maakt zijn nesten in stallen of schuren van boerenbedrijven, maneges en in open schuren aan de rand van steden en dorpen. Het plangebied bevat geen mogelijke nestplaatsen voor de boerenzwaluw maar is wel geschikt als foerageergebied. De buizerd is in en rond het plangebied zowel foeragerend waargenomen als in zijn nest, die zich tevens in het plangebied bevindt (zie navolgende fo-

to's). Het buizerdnest is aangetroffen in een boom in de noordoostelijke hoek van het plangebied. Nesten van buizerds zijn jaarrond beschermd. Met het kappen van de bomen rond het water en het dempen van de plas kan de functionaliteit van het leefgebied en de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de buizerd niet worden gegarandeerd. Indien de boom met het buizerdnest en aangrenzende bomen in de noordoostelijke hoek van het plangebied worden gekapt, vindt er een overtreding plaats van de Flora- en faunawet. Met een ecooloog met kennis van buizerds dient derhalve een bevredigende oplossing gezocht te worden om overtreding van dit te voorkomen. Daarbij kan gedacht worden aan het behouden van een deel van het bos rond de boom met het nest.

Afbeelding 11. Buizerdnest in noordoostelijke gedeelte van het plangebied.

Ook andere jaarrond beschermde vogelsoorten maken hun nesten in hoge bomen (boomvalk, havik, roek, sperwer, wespendif). Nesten van deze soorten zijn echter niet in het plangebied aangetroffen, de aanwezigheid van deze vogels in het plangebied is om die reden niet waarschijnlijk. Andere jaarrond beschermde vogelsoorten maken hun nesten in verlaten gebouwen in afgelegen gebied (kerkuil, steenuil), langs stromende beken (grote gele kwikstaart), op speciale nestpalen (ooievaar), in kieren tussen dakpannen en tengels van huizen (gierzwaluw) en op hoge gebouwen (slechtvalk). Deze elementen zijn niet in het plangebied aanwezig, nesten van deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn derhalve niet te verwachten.

3.3.8 Insecten en andere ongewervelden

Beschermde insectensoorten en andere beschermde ongewervelden eisen een zeer specifiek habitat. Deze soorten komen in stabiele habitattypen voor zoals heiden en venen. Een dergelijke stabiel habitatype is niet in het plangebied aanwezig. Beschermde insecten en andere ongewervelden zijn daarom niet te verwachten in het plangebied.

3.3.9 Zorgplicht

Naast reeds vastgestelde of mogelijke aanwezigheid van strikt beschermde plant- en diersoorten zijn ook een grote hoeveelheid licht beschermde of niet aanvullend beschermde plant- en diersoorten in het plangebied aanwezig. Ervan uitgaande dat bij de ruimtelijke ontwikkeling de gehele plas gedempt zal worden en alle bomen gekapt zullen gaan worden, gaat gezien het grote oppervlak van het plangebied veel natuur verloren. Voor soorten die niet vallen onder beschermingsregime 1 of niet aanvullend zijn beschermd hoeft voor een dergelijke ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing Flo-

ra- en faunawet aangevraagd te worden. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de zorgplicht (artikel 2). De zorgplicht stelt dat alle maatregelen die redelijkerwijs verwacht kunnen worden dienen te worden getroffen om schade aan de natuur tot een minimum te beperken.

Aangezien het plangebied een leefgebied vormt voor relatief veel verschillende plant- en diersoorten dient ruime aandacht besteed te worden aan de zorgplicht om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Onderstaande maatregelen dienen getroffen te worden om aan de zorgplicht te voldoen. Deze moeten plaats vinden onder begeleiding van een ecoloog met kennis van inheemse plant- en diersoorten. De maatregelen staan los van eventueel aanvullende maatregelen of beperkingen vanwege mogelijke aanwezigheid van strikt beschermde plant- en diersoorten. Dergelijke aanvullingen worden duidelijk na de voltooiing van de soortspecifieke onderzoeken.

Maaien kruidige vegetatie

Geruime tijd voordat de ruimtelijke ontwikkelingen plaats gaan vinden en gedurende de daadwerkelijke uitvoering hiervan, dient de kruidige vegetatie rond de Plas van Melssen zo kort mogelijk gehouden te worden. Op deze manier wordt het plangebied een stuk minder geschikt voor een groot aantal diersoorten, zodat de binding met het plangebied kleiner wordt. Een dergelijk intensief maaibeheer dient idealiter gestart te worden in de herfst, omdat dit de minst kwetsbare periode voor amfibieën is waarbij de dieren nog wel actief zijn. De eerste maal dienen een paar personen voor de maaier uit te lopen om kleine dieren de kans te geven het te maaien terrein te verlaten. Voor de kruidige vegetatie rond de sloten geldt juist het advies om de vegetatie te behouden. Op deze manier blijven de sloten nog steeds een geschikt habitat voor verschillende diersoorten.

Verwijderen takkenrillen en dood hout

In het plangebied is in het bos veel dood hout aanwezig dat los in het bos en op hopen (takkenrillen) ligt. Dergelijk dood hout biedt schuilmogelijkheden voor veel kleine dieren als amfibieën en kleine zoogdieren. Deze structuren dienen te worden verwijderd in de herfst. Deze soorten zijn dan nog niet in winterslaap, terwijl het voortplantingsseizoen is afgelopen. Ook dient het in één richting te worden geruimd, zodat aanwezige dieren een duidelijke vluchtrichting hebben.

Kap van bomen en struiken

Kap van bomen en struiken dient buiten de broedperiode van vogels (broedperiode loopt van half maart tot half augustus) en na het verwijderen van takkenrillen en dood hout te gebeuren. Op deze manier worden geen broedende vogels verstoord en zijn vanwege de korte kruidige vegetatie en het reeds verwijderde dode hout nog maar weinig dieren in het plangebied aanwezig.

Dempen plas

In de plas zijn naar verwachting veel vissen en amfibieën aanwezig. Bij het dempen dienen deze zoveel mogelijk gespaard te worden. Allereerst dienen zoveel mogelijk waterdieren uit het water verwijderd te worden voor de demping. Het waterpeil dient daarbij verlaagd te worden en de open wateren dienen leeggevist te worden. De vissen dienen in omringende poelen uitgezet te worden. Het dempen dient vervolgens vanuit één richting plaats te vinden. Door het voorzichtig vanuit één richting zand te storten zullen weinig waterdieren bedolven raken onder het materiaal. Tijdens het

dempen dienen ook nog regelmatig achtergebleven waterdieren opgevist te worden en in omliggende poelen uitgezet te worden.

4 Advies

4.1 Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde Natura-2000 gebied is Rijntakken – deelgebied Uiterwaarden Waal. Door het plan zijn geen versturende effecten te verwachten op nabijgelegen Natura-2000 gebieden, doordat deze wegvallen tegen de bestaande achtergrondverstoring van de kern van Ewijk.

Het plangebied ligt in de buurt van het Gelders Natuurnetwerk, Groene ontwikkelingszone, ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Door het plan zijn geen versturende effecten te verwachten op het GNN, GO, weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden, doordat verstoring in het plangebied wegvalt tegen de bestaande achtergrondverstoring van de kern van Ewijk.

4.2 Soortenbescherming

4.2.1 Strikt beschermde soorten

In het plangebied is de aanwezigheid van strikt beschermde plant- en diersoorten vastgesteld of op voorhand niet uit te sluiten. In onderstaand overzicht zijn deze soorten weergegeven. Mogelijke of vastgestelde aanwezigheid is uitgesplitst in de plas en aangrenzende oevers, de sloten die het plangebied omringen en het bos en eventueel aangrenzend grasland en/of zandig terrein per windrichting.

Soortgroep	Soort/functie	Bos en aangrenzend grasland				Plas
		Noord	Oost	Zuid	West	
Vaatplanten	Herfsttijloos	x	x	x	x	
	Grote keverorchis	x	x	x	x	
Vleermuizen	Verblijfplaatsen		x	x	x	
	Foerageergebied	x	x	x	x	x
	Vliegroutes	x	x	x	x	
Vogels	Buizerd		+			
Reptielen	Ringslang	x	x	x	x	x
Amfibieën	Rugstreeppad	x	x	x		x
	Kamsalamander	x	x	x	x	
Vissen	Bittervoorn					x
	Kleine modderkruiper					x

Overzicht van strikt beschermde soorten die in het plangebied zijn vastgesteld of op voorhand niet zijn uit te sluiten. Een rode plus geeft reeds vastgestelde aanwezigheid aan in het betreffende deelgebied. Een zwarte kruis geeft mogelijke aanwezigheid aan in het betreffende deelgebied.

4.2.1.1 Rugstreeppad

Demping plas:

Onderstaand overzicht gaat uit van het worst case-scenario voor wat betreft de rugstreeppad. Er wordt vanuit gegaan dat kolonisatie van het plangebied mogelijk is ge-

weest aangezien in het vorige groeiseizoen ook reeds kaal zand aanwezig was. De rugstreepad kan zich in het plangebied voortplanten. Hierdoor vindt mogelijk een overtreding plaats van de Flora- en faunawet. Om dit verder inzichtelijk te maken, wordt nader onderzoek naar de rugstreepad in het plangebied noodzakelijk geacht.

Kappen van bomen:

Nader onderzoek naar de rugstreepad voor wat betreft het kappen van bomen wordt niet noodzakelijk geacht.

4.2.1.2 Buizerd

Demping plas:

Met de demping van de plas zal er foerageergebied van de buizerd verdwijnen. Dit is in de nieuwe situatie echter deels hersteld, door de aanwezigheid van nieuwe sloten en agrarische gronden waar de buizerd kan foerageren. Nader onderzoek naar de buizerd voor wat betreft de demping van de plas wordt niet noodzakelijk geacht. Wel dient rekening te worden gehouden met de broedperiode van de buizerd. Deze is anders dan de algemeen aangehouden broedperiode voor alle andere vogels. De broedperiode van de buizerd loopt van februari tot en met augustus. In deze periode mogen er in een straal van 75 meter rondom het buizerdnest geen van de geplande werkzaamheden plaatsvinden. Deze werkzaamheden betreffen ook de demping van de plas.

Kappen van bomen:

Tijdens het veldbezoek is een nest van de buizerd aangetroffen, waarbij een buizerd ook van het nest vloog. Er kan daarom geconcludeerd worden dat het nest in de huidige situatie in gebruik is. Ook zijn meerdere rondvliegende individuen aangetroffen boven en buiten het plangebied. Het nest van de buizerd is jaarrond beschermd. Daarnaast is het volgens de Soortenstandaard Buizerd (2014) niet mogelijk alternatieve nestplaatsen aan te bieden. Met een ecooloog met kennis van buizerds dient derhalve een bevredigende oplossing gezocht te worden om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Daarbij zijn twee mogelijkheden: 1) De boom waarin het buizerdnest zich bevindt blijft behouden. Tevens wordt een straal van 75 meter rondom het buizerdnest (zie navolgende afbeelding) ongemoeid gelaten en gehouden. Op deze manier zal de buizerd geen verstoring ondervinden aan de geplande ruimtelijke ingrepen. Dan is ook geen sprake van overtreding van de Flora- en faunawet en het aanvragen van een ontheffing voor deze soort. Deze 75 meter betreft de verstoringsafstand van een broedende buizerd voor de meeste activiteiten die onder ruimtelijke ontwikkeling vallen. Binnen deze straal dienen geen bomen gekapt te worden of andere ruimtelijke ingrepen plaats te vinden. Binnen deze straal dient ook geen water gedempt te worden in het broedseizoen van de buizerd. 2) Er kan gekeken worden naar de mogelijkheden van een ontheffingsaanvraag. In dit geval dient het hele territorium van de buizerd voorafgaand aan deze aanvraag te worden uitgekamd op de aanwezigheid van aanwezige nesten die in potentie geschikt zijn voor de buizerd. Aangezien het voor de buizerd niet mogelijk is alternatieve nestplaatsen aan te bieden, dient er onderzocht te worden of in de omgeving van het buizerdnest een potentieel geschikt bestaand nest aanwezig is.

Buizerdnest (rood omkaderd) met een straal van ongeveer 75 meter rondom het nest (groen omkaderd)

4.2.2 Onderzoeksp periodes

Met het uitvoeren van de ruimtelijke ingrepen worden mogelijk bovengenoemde strikt beschermde soorten verstoord. In dat geval is sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Om uitsluitel te kunnen geven over aanwezigheid van deze soorten (of in het geval van de buizerd reeds aanwezige alternatieve nestplaatsen) is nader onderzoek noodzakelijk voordat de ruimtelijke ingrepen uitgevoerd worden. Dergelijke onderzoeken dienen vaak uitgevoerd te worden volgens bepaalde standaarden en protocollen in bepaalde periodes in het jaar om voldoende juridische zekerheid te garanderen. Navolgend overzicht geeft de onderzoeksp periodes van de betreffende soorten weer.

Soortgroep	Soort/functie	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Vaatplanten	Herfsttijloos												
	Gr keverorchis												
Vleermuizen	Verblijfplaatsen												
	Foerageergebied												
	Vliegroutes												
Vogels	Buizerd												
Reptielen	Ringslang												
Amfibieën	Rugstreeppad												
	Kamsalamander												
Vissen	Bittervoorn												
	Kl modderkruiper												

Overzicht van onderzoeksperiodes van de verschillende op voorhand niet uit te sluiten strikt beschermde soorten. In dit overzicht is duidelijk te zien dat verschillende soorten tegelijkertijd onderzocht kunnen worden.

4.2.3 Inventarisatiemethodes

Hieronder is de manier van inventariseren en overige belangrijke voorwaarden uiteengezet voor de nader te onderzoeken soorten.

- Herfsttijloos, grote keverorchis: aan de hand van één veldbezoek in de bloeiperiode wordt gezocht naar aanwezigheid van bloeiende exemplaren.
- Vleermuizen: twee veldbezoeken van half mei tot half juli dienen plaats te vinden om kraam- en zomerverblijfplaatsen vast te stellen. Tussen de twee veldbezoeken dient een tussenperiode van 30 dagen te zitten. Twee veldbezoeken van half augustus tot en met september dienen plaats te vinden om paarverblijfplaatsen vast te stellen. Tussen de twee veldbezoeken dient een tussenperiode van 20 dagen te zitten. Onderzoek naar foerageergebied en vliegroutes vindt tegelijkertijd met de veldbezoeken voor verblijfplaatsen plaats.
- Buizerd: jachtgebied van broedpaar buizerd vaststellen en in dit gebied zoeken naar reeds aanwezige alternatieve nesten.
- Ringslang: drie veldbezoeken waarbij door middel van het aandachtig zoeken en luisteren naar ringslangen aanwezigheid wordt bepaald. Bij het eerste veldbezoek worden ook platen weggelegd op strategische plaatsen. Reptielen zijn geneigd onder deze platen te kruipen om op te warmen. Bij de volgende twee veldbezoeken worden deze platen opgelicht om te kijken of ringslangen hieronder aanwezig zijn.
- Rugstreeppad: minimaal twee veldbezoeken verspreid over het seizoen waarbij geluisterd wordt naar kooractiviteit op geschikte avonden, van half april tot en met juni, met een piek in mei. Minimaal 1 veldbezoek van juni tot en met juli waarbij larven van rugstreeppad gevangen kunnen worden.
- Kamsalamander: twee veldbezoeken in februari en maart om migratie naar voortplantingswater vast te stellen. In juni door middel van 1 veldbezoek met een schepnet larven en volwassen dieren vangen.
- Bittervoorn en kleine modderkruiper: door middel van 1 veldbezoek door gebruik te maken van elektrovisserij het vangen van volwassen dieren.

4.3 Zorgplicht

Het plangebied is groot en bevat uiteenlopende voor planten en dieren interessante elementen. Derhalve zijn in het plangebied vele algemene planten en dieren aangetroffen en te verwachten. In dit geval dient daarom veel aandacht aan de zorgplicht te worden besteed om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. De te treffen maatregelen zijn uiteengezet in paragraaf 3.3.9 en dienen begeleid te worden door een ecoloog met kennis van plant- en diersoorten.

4.4 Broedende vogels

De werkzaamheden dienen buiten de broedperiode plaats te vinden. Deze loopt van half maart tot half augustus. Broedende vogels zijn strikt beschermd door de Flora- en faunawet en mogen niet verstoord worden. Tijdens het veldbezoek zijn meerdere nesten en veel vogels aangetroffen. Vrijwel alle vogels kunnen tot broeden komen in het plangebied. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren.

4.5 Aanbeveling

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een enkele vrijblijvende aanbeveling te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied. Als namelijk nieuwe bomen en struiken worden geplaatst in de nieuwe situatie, bevelen wij inheemse boom- en struiksoorten aan. Deze soorten komen van oorsprong in Nederland voor. Dergelijke soorten zorgen voor een hogere biodiversiteit in het gebied dan uitheemse soorten. Inheemse soorten trekken bijvoorbeeld meer insecten aan dan uitheemse soorten. Er is dan meer voedsel voor bijvoorbeeld vogels en vleermuizen voorhanden.

4.6 Definitieve inrichting

Zoals in paragraaf 1.2.3 is aangegeven wordt in de nieuwe situatie een deel van het aanwezige bos rond de plas behouden. Dit zorgt voor de landschappelijke inpassing. Dit wordt mede bepaald door de natuurwaarden die zijn aangetroffen middels dit natuuronderzoek. Bij het bepalen van de inrichting is rekening gehouden met het aangetroffen buizerdnest. De beschermzone van 75 meter wordt in acht genomen in het inrichtingsplan, al daar worden geen bomen gekapt. Bovendien betekent het verkleinen van de oppervlakte van het kappen van bomen een verkleining van mogelijke verstoring van de flora en fauna.

Inrichtingsschets nieuwe situatie plangebied

De definitieve inrichting van het plangebied leidt tot een wijziging van het onderzoek als beschreven in paragraaf 4.2

Soortgroep	Soort/functie	Bos en aangrenzend grasland		Plas
		Oost	West	
Vaatplanten	Herfsttijloos	x	x	
	Grote keverorchis	x	x	
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	x	x	
	Foerageergebied	x	x	x
	Vliegroutes	x	x	
Reptielen	Ringslang	x	x	x
Amfibieën	Rugstreepad	x		x
	Kamsalamander	x	x	
Vissen	Bittervoorn			x
	Kleine modderkruiper			x

Overzicht van strikt beschermde soorten die in het plangebied zijn vastgesteld of op voorhand niet zijn uit te sluiten. Een rode plus geeft reeds vastgestelde aanwezigheid aan in het betreffende deelgebied. Een zwarte kruis geeft mogelijke aanwezigheid aan in het betreffende deelgebied.

Bijlage 1: Geraadpleegde literatuur

Lenders, A., Marijnissen, C., Felix, R. 1993. Waarnemen en herkennen van Amfibieën en Reptielen in het veld, stichting RAVON, Nijmegen.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. Soortenstandaard Bittervoorn, versie 1.1. Zwolle

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. Soortenstandaard Buizerd, versie 1.1. Zwolle

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. Soortenstandaard Gewone dwerg-vleermuis, versie 1.1. Zwolle

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. Soortenstandaard Kamsalamander, versie 1.1. Zwolle

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. Soortenstandaard Kleine modder-kruiper, versie 1.1. Zwolle

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. Soortenstandaard Rugstreeppad, versie 1.1. Zwolle

van der Meijden, R. 2005. Heukels' Flora van Nederland, Wolters Noordhoff, Groningen/Houten.

van Diepenbeek, A. 1999. Veldgids Diersporen, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

van Uchelen, E. 2006. Praktisch natuurbeheer: amfibieën en reptielen, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

www.gelderland.nl

www.quickscanhulp.nl

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl

www.stowa.nl

www.synbiosys.alterra.nl

www.telmee.nl

www.vogelbescherming.nl

www.zoogdiervereniging.nl